

A szerzetesi konszekráció

Értelmezési nézőpontok a tanítóhivatali dokumentumokban és a teológiai reflexióban

MAURIZIO BEVILACQUA CMF

Abstract

This text was the keynote lecture at the conference organised by the CIVCSVA and was delivered on 2 March 2018 at the Antonianum in Rome. It focuses on the specific features of religious life, of “consecration for the Gospel counsels”. A review of magisterial teaching collects the results, but also the open questions of reflection on consecration. Opinions of theologians are also presented, showing a fairly wide range of attitudes. How to formulate the meaning of consecration in a way that the universal call to holiness is respected? “Unction by the Spirit” is explained as a biblical image and a possible theological expression to be applied in the reflection.

Keywords: *theology of consecrated life / religious life, Gospel counsels, unction by the Spirit, consecration, universal call to holiness.*

Kulcsszavak: *megszentelt élet / szerzetesi élet teológiája, evangéliumi tanácsok, felkenés a Lélek által, konszekráció, egyetemes meghívás az életszentségre.*

Amikor a konszekráció témájáról gondolkodunk, mindig egy sokrétű és összetett valóságot vizsgálunk, amely túlmutat nemcsak a „megszentelt életen”, hanem a keresztény hit körén is. Ez nyilvánvalóan jelentősen meghaladná azt a terjedelmet, amelyben kutatásunk mozoghat. Kifejtésünk nem szándékozik végignézni még az összes jelentést sem, amellyel a „konszekráció” fogalma keresztény körben használatos, hanem a „szerzetesi konszekrációra” kell összpontosítania, vagy ha így jobban tetszik, a „per consiliorum professionem” konszekrációra.¹

MAURIZIO BEVILACQUA 1960-ban született, 1991-ben doktorált morálteológiából a római Accademia Alfonsianán, a római Claretianum professzora, szakterülete a megszentelt élet

Bár ez az utolsó pont nem képezi vita tárgyát jelen konferencián, hadd emlékeztessenek arra, hogy hosszú és nem egyértelműen értelmezhető út vezetett odáig, hogy ma a *status perfectionis* vagy mai szóval a megszentelt élet megkülönböztető elemét a fogadalommal vállalt három ún. evangéliumi tanácsban azonosítjuk. Ez a mai nézet nem tükrözi a keresztény élet e formájának bonyolult történetét, és figyelmen kívül hagy egy sor másfajta kifejeződést, köztük azokat, amelyeket ma „az apostoli élet társaságainak” nevezünk, és a megszentelt élethez tartozónak tekintünk. Ezt nem azért mondjuk, hogy tagadjuk a főleg antropológiai okokat, amelyek így alakították a fejlődést a latin egyházban, hanem egyszerűen azért, mert ezekről a témákról kell majd elvégezni a reflexiót. Nem vehetjük adottnak, hogy az evangéliumi tanácsok fogadalommal történő vállalása az az elem, amely eldönti, hogy valaki ehhez az életformához tartozik-e.

Ez az előadás tehát szintézist szeretne alkotni a teljesség igénye nélkül az egyházi tanítóhivatalnak a szerzetesi konsekrációt illető egyes kijelentései, valamint az ezekről kifejtett főbb teológiai álláspontok között.

I. A CONSECRATIO PER CONSILIORUM PROFESSIONEM A TANÍTÓHIVATALNÁL

Vannak tanulmányok a szerzetesi konsekráció fogalmának fejlődéséről a II. Vatikáni Zsinat utáni tanítóhivatali dokumentumokban.² Az alábbiakban szeretnénk összegezni ennek a fejlődésnek a lényeges elemeit, de a zsinattól

---

teológiája. Az eredeti szöveg megjelent: MAURIZIO BEVILACQUA CMF: *La consacrazione religiosa. Prospettive di interpretazione nel Magistero e nel riflessione teologica*, in (s. n.) *Consecratio et Consecratio per Evangelica Consilia*, Libreria Editrice Vaticana, Roma, 2019, 137–161.

¹ A tanulmányban idézett szentszéki dokumentumokat szinte mind megtaláljuk: TÖZSÉR ENDRE (szerk.): *Szentszéki dokumentumok a megszentelt életről 1964–2002*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest, 2007 (a továbbiakban: Tözsér 2007). Egyenként pedig megtalálhatóak az alábbi gyűjteményben: <https://www.szerzetes.hu/szovegtar> [2019. 11. 30.]

² Jelezzük a legfontosabbakat: SILVIA RECCHI: *Consacrazione mediante i consigli evangelici. Dal Concilio al Codice*, Ancora, Milano, 1988. FERNANDO PUIG: *La consacrazione religiosa. Virtualità e limiti della nozione teologica*, Giuffrè, Milano, 2010. Mindkét tanulmány túlnyomóan jogi szempontot követ, de Fernando Puig néhány teológus gondolatáról is szintézist ad (219–295.). Nyíltabban teológiai szempontot érvényesít: BRUNO SECONDIN: *La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive*, in *L'identità dei consacrati nella missione della Chiesa e il loro rapporto con il mondo*, LEV, Città del Vaticano, 1994, 13–46. STEFANIA

napjainkig bejárt út elé szeretnénk odahelyezni az 1947-es *Provida Mater Ecclesia* apostoli konstitúciót is, amellyel a világi intézmények nyertek elismerést.

1.1. Provida Mater Ecclesia

XII. Piusz pápának ez az apostoli konstitúciója többször is használja a „konszekráció” főnevet (*consecratio*), valamint a „megszentelt” melléknevet (*consecratum*). A dokumentum elején azt állítja, hogy az egyház kezdettől fogva tanította, hogyan kell a teljességnek szentelt életet megélni (*vita perfectioni dicata*), és így „tevékenységével [...] hatásosan élesztette és terjesztette a Krisztusnak való tökéletes önátadást és önfeláldozást”.³ Kifejtése során XII. Piusz emlékeztet arra, hogy XIII. Leó pápa vette fel a szorosan vett szerzetesi intézmények közé az egyszerű fogadalommal élő kongregációkat, valamint felidézi a nyilvános fogadalmak nélkül közös életet folytató társaságok kánonjogi szabályozását. Mindezekben az intézményekben azok a hívek élnek, „akik a világ elhagyása után (*relicto saeculo*) a tökéletesség megszerzésére egyedül és kizárólag rendelt, szorosan vett új kánoni állapotot kívánják követni”.⁴

Végül az apostoli konstitúció beszél az új világi intézményekről is, amelyekben Isten segítségével „a világban is biztosan megvalósítható önmaguk Istennek való eléggé szoros és hatékony, nemcsak belső, hanem külső, csaknem szerzetesi átadása”.⁵ Ebből következően az ilyen intézmények számára előírt külön normákban szerepel a követelmény, hogy a tagok a tökéletességre a cölibátus és a lelkiismeretben kötelező tökéletes tisztaság által törekedjenek a konstitúciók normái szerint „fogadalommal, esküvel vagy lelkiismeretben kötelező önátadással”.⁶

Azért időztünk ennél a dokumentumnál, mert (a „szüzek konszekrációja és megáldása” kivételével) először alkalmazza ilyen tág értelemben a „konszekráció” fogalmát. Mi több, ezt úgy teszi, hogy szakít a hagyományos szemlélettel,

---

TASSOTTI: *La consacrazione religiosa. Dal Concilio Vaticano II all'Esortazione apostolica „Vita Consecrata”*, OCD, Roma, 2003.

³ „impense plenam Christo deditioem et consecrationem, fovit et propagavit”, XII. Piusz PÁPA: *Provida Mater Ecclesia* apostoli konstitúció, 1947. február 2. (2. pont), *AAS* 39 (1947) 114. [Magyar fordítás: Bánk József, 1948, elérhető: https://www.szerzetes.hu/system/files/szovegtar/2013/xii_piusz_provida_mater.pdf] [2019. 11. 30.]

⁴ „perfectioni adquirendam unice atque ex integro consecratum”, uo., (7.), 117.

⁵ „... non internam tantum sed externam et fere religiosam Domino consecrationem”, uo., (9.), 118.

⁶ „voto, iuramento, consecratione”, uo., III. cikkely 2.§., 1°; 121.

amely a tökéletesség keresését a „világ elhagyásának” feltételéhez köti.⁷ A konsekrációnak ezt a formáját úgy írja le – mivel nincs más viszonyítási alapja – mint *ferè religiosa* („csaknem szerzetesi”).

A fogalom itt tehát megjelenik a Tanítóhivatal szóhasználatában, és alkalmazása nem hagy kétséget afelől, hogy ki az alanya az ilyen konsekrációnak. Ebben a dokumentumban nincs nyoma a váltakozásnak, amely e tekintetben a zsinati szövegekben megfigyelhető, főleg pedig a zsinat utáni szövegekben a hozzá fűzött vitákkal és reflexiókkal együtt. Itt a hívő odaadásáról és konsekrációjáról van szó, amelyet fogadalommal vagy esküvel fejez ki, amely lelkiismeretben köti őt, és – Aquinói Szent Tamás gondolkodása szerint – ezzel belép a *status perfectionis acquirendae* állapotába.

1.2. A II. Vatikán Zsinat dokumentumai

Felidézzük a tanítás lényegét, amelyet a szerzetesi konsekrációról találunk a *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció VI. fejezetében és a *Perfectae caritatis* határozatban, úgy, hogy a zsinati tanítás teljesebb bemutatásához utalunk a bőséges bibliográfiára.

A dogmatikai konstitúció elsősorban a keresztség központi szerepét hangsúlyozza, amely által a keresztény ember meghal a bűnnek és Istennek szentelődik („*et Deo sacratus*”).⁸ Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal a szerzetes arra törekszik, hogy „megszabaduljon az akadályoktól, melyek a szeretet buzgóságában és a tökéletes istentiszteletben visszatarthatnák, és bensőségesebben szentelődik föl Isten szolgálatára.”⁹ Emiatt a szerzetesek élete egészen az egyháznak átadott élet kell, hogy legyen (*totius Ecclesiae devoveatur oportet*).

Amikor az egyház elfogadja a szerzetesek fogadalmait, akkor kánonilag létrehozza a fogadalom állapotát, a liturgikus cselekménnyel pedig úgy állítja elének, mint Istennek szentelt állapotot (*statum Deo consecratum*).¹⁰ Az alapvető felfogás itt Tamásé, aki az evangéliumi tanácsokat úgy érti, mint megszabadu-

---

⁷ Vö. *Decretum Gratiani*, Pars II, Causa XII, Q. 1, C. 7: „Duo sunt genera Christianorum. Est autem genus unum, quod mancipatum divino officio, et deditum contemplationi et orationi, ab omni strepitu temporalium cessare convenit, ut sunt clerici, et Deo devoti, videlicet conversi”.

⁸ LG 44. Ennél és más helyekenél nyitott marad a vita a „consecratur” szó esetében a visszaható vagy passzív jelentésről.

⁹ „divino obsequio intimius consecratur”, uo.

¹⁰ LG 45.

lást mindentől, ami gátolhatná a szeretet tökéletességét, valamint úgy, hogy fogadalommal való megvallásuk új életállapotot hoz létre.

A dogmatikai konstitúció végül hoz egy bőséges buzdító szövegrészt, amelyben a szerzeteseket és minden keresztényt emlékeztet, hogy az Istennek szenteltség nem idegenít el az emberektől.¹¹

Leszűrhetjük, hogy ezekben a szövegekben az egyházi tanítás egyértelműen állítja a keresztség központi szerepét, amelyben a keresztény ember konsekrációt nyer el (*Deo sacratus est*), míg az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal még bensőségebben szentelődik Istennek (*intimius consecratur*). A szerzetesi konsekráció értelméről azután még sokat vitakoztak. A reflexió itt a hagyományos horizonton mozog, habár kerüli, hogy szétválassza a tanácsok és a parancsok állapotát, ami már önmagában is érdekes fejlemény.

Tizenegy hónappal később a zsinat jóváhagyta a „szerzetesi élet megújításáról” szóló határozatot (*de accomodata renovatione vitae religiosae*). Amikor a határozat az összes intézményben közös elemeket tárgyalja, emlékeztet arra, hogy az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom válasz az isteni meghívásra, úgyhogy a szerzetesek nem csupán meghaltak a bűnnek (világos utalás a keresztségre), hanem a világról is lemondanak, hogy egyedül Istennek éljenek. Egész életüket Isten szolgálatába állították, „ami egy – mélyen a keresztségi fölszenteltségben gyökerező és azt teljesebben kifejező – sajátos fölszenteltséget hoz létre”.¹²

Ez a szövegrész a későbbi reflexió során nagy jelentőségre tesz majd szert, mivel kifejezetten beszél egy sajátos konsekrációról, amely a keresztségi konsekrációban gyökerezik. Magát a kijelentést azonban nem a későbbi vita fényében kellene olvasni, hanem az addigi tanítás és a korabeli reflexió fényében.¹³

A *Perfectae caritatis* kimondja, hogy a sajátos konsekráció képezi az egységítő elemet a szerzetesi élet különféle formái között. Ennek különleges jelentősége van, és új horizontokat nyitott meg a reflexió előtt. A szöveg azonban megelégszik azzal, hogy megismételje az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom fontosságát mint amiből a konsekráció fakad, ezt pedig a világi intézmények kapcsán említi.¹⁴ Ez egymásra helyezi, szinte azonosnak mondja a fogadalom

---

¹¹ Vö. LG 46.

¹² PC 5.: „*quod quidem constituit peculiarem quamdam consecrationem, quae in baptismatis consecratione intime radicatur eamque plenius exprimit*”.

¹³ „A zsinat gondolkodásmódja nem a későbbi éveké volt, hanem az akkori vagy azt megelőző éveké” (BRUNO SECONDIN: *La consacrazione. Frequenza – significati prospettive*, i. m., 22.)

¹⁴ PC 11.: „A világi intézmények, bár nem szerzetesi intézmények, az evangéliumi tanácsokra tett igazi, teljes és az Egyház által elismert fogadalmat valósítják meg a világban. E fogadalom

és a konsekráció két valóságát. A szóhasználat új, de jogosan tehetjük fel a kérdést, hogy a zsinat valami gyökeresen újat mond-e Szent Tamás állításához képest, miszerint „a szerzetesi státusz megkívánja, hogy erre a hármassal fogadalmmal kötelezze el magát valaki”.¹⁵

Az az állítás viszont jelentősnek tűnik számunkra, hogy a szerzetesi konsekráció teljesebb módon kifejezi a keresztségi konsekrációt. A szöveg az evangéliumi tanácsokra vonatkoztatja, de visszakapcsol a régi, Szent Vazulra visszamenő hagyományhoz, miszerint a monasztikus élet nem más, mint a keresztény élet követelményeinek radikális vállalása.¹⁶ Ilyen szempontból integrációt lehet keresni az állítások között és a *Lumen gentium* konstitúció felvetése között, amely az ún. evangéliumi tanácsok útját megnyitja a szerzetesi élet és világi intézmények keretein túl is.¹⁷

1.3. A zsinat utáni Tanítóhivatal az 1994-es szinódusig

Lehetetlen összegyűjteni mindazt, amivel a Tanítóhivatal az utóbbi ötven évben a szerzetesi konsekráció értelmezéséhez hozzájárult. A már idézett kutatásokra utalva csak a főbb kijelentéseket térképezzük fel, hogy azután II. János Pál Tanítóhivatalára összpontosítsunk, főleg pedig az ő szinódus utáni apostoli buzdítására, amely – miután a kifejezést már alkalmazta az *Egyházi Törvény-*

---

a világban élő férfiaknak és nőknek, világi híveknek és klerikusoknak fölszenteltséget [*consecrationem confert*] hoz.

¹⁵ „religionis status requirit ut ad haec tria aliquis voto obligetur”, STh II-II, q. 186, a. 6, co.

¹⁶ Vö. BASILIO DI CESAREA: *Regole diffuse*, D. 8., in uő: *Le regole*, Qiqajon, Magnano, 1993, 107–113. Ugyanebbe az irányba megy Benedek is, amikor a szerzetestől megköveteli a szüntelen *conversatio morum*-ot, és Ferenc is, aki a kisebb testvérek életét úgy írja le, mint „Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate” (*Regula bullata* 1.). Itt viszont megnyílhat két eltérő távlat: úgy értsük-e a monasztikus életet, mint az igazi evangéliumi életet (és akkor hogyan fogjuk kellően értékelni a laikus állapotot?), vagy úgy, mint egyfajta életformát, amely nem ad hozzá semmi gyökeresen újat akármelyik keresztény ember életútjához? (Lásd lentebb a 47. lábjegyzetet!)

¹⁷ „Ezért az Egyházban mindenki, akár a hierarchiához tartozik, akár ennek lelkipásztori gondozása alatt áll, a szentségre hivatott”, ami „sokféleképpen mutatkozik meg azokban, akik mások szolgálata közben saját állapotukban a szeretet tökéletességére törekkenek; s egész sajátosan jelentkezik az evangéliumi tanácsok megvalósításában. E tanácsok megvalósítása, melyre a Szentlélek indítására sok keresztény vállalkozik – akár magánúton, akár az Egyházban jogilag szentesített életforma vagy életállapot szerint –, ugyanennek a szentségnek ragyogó tanúsága és példája, és annak is kell lennie a világban.” (LG 39).

könyv – ahhoz az általános változáshoz vezetett, melynek során a „szerzetesi élet” elnevezést felváltotta a „megszentelt élet”.

A *Renovationis causam* instrukció (1969) a szerzetesi nevelés megújításáról szól, és megismétli a zsinati tanítást, miszerint a fogadalom, amellyel a szerzetesek az evangéliumi tanácsok gyakorlására kötelezik el magukat, konsekrációt hoz létre (*consecrationem efficit*).¹⁸ Mivel a dokumentum témája a nevelés, ezért vizsgálja az ideiglenes fogadalom jelentését is, kijelentve, hogy az önátadás jellegének a konsekrációban jobban megfelel, „hogyan beteljesülését és legteljesebb kifejeződését az örök fogadalomban érje el, akár egyszerű, akár ünnepélyes az.”¹⁹

Az *Evangelica testificatio* apostoli buzdítás (1971) mindjárt az elején föleleveníti a zsinati tanítást, amikor azokról beszél, akik „életüket Istennek szentelték, megtartva az evangéliumi tanácsok szellemét és gyakorlatát”.²⁰ Ezek a kifejezések, ahogy a sajátos konsekrációra való utalás is (4.), egy túlnyomórészt buzdító jellegű beszédmódba illeszkednek, amely nem tesz hozzá új elemet a zsinat által megfogalmazott tanításhoz.²¹

Az *Egyházi Törvénykönyv* (1983) bevezeti a „megszentelt élet” kifejezés általános használatát ide sorolva a szerzetesi és a világi intézményeket.²²

A Kódex kiadásának évében és még annak érvénybe lépte előtt látott napvilágot egy dokumentum, amelynek címe *Az apostoli szerzeteséletéről szóló egyházi tanítás lényeges elemei*. Ez a dokumentum annak a levélnek a melléklete, amelyet II. János Pál pápa az Amerikai Egyesült Államok püspökeihez írt. Ebben az iratban, melynek műfaját nehéz pontosan körülírni, a tanítóhivatali tanítások egyfajta szintézisét láthatjuk. Sok utalás történik a konsekrációra is. Kifeje-

---

¹⁸ RC I,2.

¹⁹ Uo. Ide tartozik az a fegyelmi gyakorlat is, amely próbaidővel kínálja fel a lehetőséget a fogadalmaktól eltérő kötelek bevezetésével, odáig menően, hogy kimondja: „az örök fogadalomra való felkészülést el lehet végezni ideiglenes fogadalom nélkül is. Nem ritkán találunk, ma még gyakrabban, mint azelőtt, olyan novíciusokat, akik úgy érik el a noviciátus végét, hogy még nem szerezték meg a kellő érettséget a szerzetesi fogadalommal való elköteleződésre, ugyanakkor azt sem lehet kétségbe vonni, hogy megvan bennük a nagylelkűség, és szerzetesi hivatásuk hiteles” (I,7). Az akkor kipróbált kánoni gyakorlatot később elhagyták.

²⁰ „Domino vitam suam consecrarunt, consiliorum evangelicorum spiritum et usum servantes”, ET 1.

²¹ Jelentősebb ennél az alapítók karizmájára való utalás, amely átszövi a konsekráció leírását, bár olyan szövegrész nincs, amely a kettő kapcsolatát kifejezetten kifejtené (Vö. BRUNO SECONDIN: La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive, i. m., 25.)

²² Vö. 573–730.k.

zetten elhangzik az állítás, hogy „a szerzetesi élet alapja a konsekráció”.²³ Ez a konsekráció Isten műve,²⁴ ugyanakkor az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal jön létre.²⁵

Felidézhetjük még a *Redemptionis donum* kezdető buzdítást is a szerzetesek konsekrációjáról (1984), amely tágabban így fogalmaz: „Hivatásokat elvezetett benneteket a szerzetesi fogadalomhoz, mellyel az egyház szolgálata által Istennek szentelt személyek és egy meghatározott szerzetes közösség tagjai lettetek”.²⁶ Itt Isten kezdeményező szerepe tűnik legfontosabbnak a konsekráció létrejöttében. A szerzetesek ezért Istennek szentelt személyek Jézus Krisztusban mint az ő kizárólagos tulajdonai. A konsekráció egy új helyet jelöl ki nekik Isten népében és annak egyetemes küldetésében. Ismét ellhangzik, hogy mind ezeknek a gyökere a keresztségi konsekráció. II. János Pál pápa szavai szerint a konsekrációt a jegyesi szeretetszövetség szempontjából kell szemlélni, de előkerül a parancsok és tanácsok közti viszony is, mert ez utóbbiak „már nem csupán azt mutatják meg, ami »kötelező«, hanem azt is, ami »jobb«.”²⁷ Az evangéliumi tanácsok bőséges kifejtése a buzdításban annak jele, hogy a konsekrációt az isteni hívástól fogva a szerzetes által tett fogadalommal szoros kapcsolatban látja.

Végül jelezzük azt a néhány szempontot, amely az 1988-as Mária-év alkalmából minden megszentelt személynek írt apostoli levélben szerepelt. II. János Pál itt igen világosan hangsúlyozza a kapcsolatot minden keresztyén hivatás és Krisztus konsekrációja, illetve megszentelése közt: „Minden hivatásban, amit a megkeresztelt ember él, visszatükröződik egy oldala annak a »megszentelésnek az igazságban« (*sanctificationis in veritate*), amelyet Krisztus az ő halálával és feltámadásával töltött be, és amelyet húsvéti misztériuma foglal magában”.²⁸ Hogy mit jelent az egész életre szóló konsekráció hivatása, azt is annak fényében értjük meg, hogy minden megkeresztelt ember részt kap Krisztus megszentelő tevékenységéből. Ez egy olyan hivatás, amely „sajátos kapcsolatot hoz létre magának Krisztusnak a konsekrációjával (*consecrationem ipsius Christi*) az emberekért”.²⁹ Az Istennek szóló első és alapvető konsekráció a keresztség.

---

²³ „Consecration is the basis of the religious life”, EE 5. [Tözsér 2007, 161.]

²⁴ „Consecration is a divine action”, uo.

²⁵ „Consecration to him through profession of the evangelical counsels by public vows”, EE 4.

²⁶ „Vocatione ad professionem religiosam estis adducti, qua Deo estis consecrati per ministerium Ecclesiae simulque in familiam vestram religiosam inserti”, RD 7. [Tözsér 2007, 189.]

²⁷ RD 9.

²⁸ *Litterae encyclicae* apostoli levél, 1988. május 22., AAS 80 (1988) 1643.

²⁹ Uo., 1644.

Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom által létrejövő konszekráció ennek a szerves kibontakozása (*congruens progressus*).

Ezeknek az állításoknak, amelyek a többenél kevésbé ünnepélyes rangú szövegben hangzanak el, amilyen az apostoli levél, az az előnye, hogy félreérthetetlenül kimondják minden keresztény hivatás kapcsolatát Krisztus konszekrációjával, amelyet a keresztség közöl velünk.

Mindeddig a Tanítóhivatal olyan elemeket bontott ki, amelyeket közvetve vagy közvetlenül a II. Vatikáni Zsinat vetett föl. Idézhetjük Bruno Secondin összegzését:

„Az elmélyített vagy idekapcsolt új témák közt ezeket említhetjük: a konszekrációt végző Isten fő szerepe, a konszekráció fokozatos volta, a viszony a konszekráció és a rendalapító karizmatikus inspirációja között, a megszentelt élet szentségi jellege, a konszekráció világosan jegyesi jellege, a hívás és válasz dialektikája, az apostoli és prófétikus dimenzió részletes kidolgozása, a tanácsok és az evangéliumi radikalizmus viszonya, az egyház közvetítő szerepe mind liturgikus téren, mind pedig jogi és intézményes téren, a kapcsolat a megváltás titka és a kulturális kontextus között, a közös alapvető tapasztalat eltérő egzisztenciális életprogramokban való konkretizálódása, az egyház mint jegyes képvisellete Krisztus, a Jegyes színe előtt stb.”³⁰

Megmarad viszont az ingadozás Isten és a szerzetes fő szerepe között, a konszekrációt pedig továbbra is túlnyomórészt úgy írják le, mint az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom eredményét. Mindez fölveti a teológiai kérdést, hogy mi a viszony a keresztségben és a szerzetességben megvalósuló konszekráció között, ha ez utóbbi az ember cselekvésén halad keresztül. Továbbá a *Redemptionis donum* megfogalmazásai között megtaláljuk – a jegyesség fogalmainak szuggesztív használata mellett – a visszatérést a szerzetes személyének egyfajta szakrális szemléletéhez, valamint a parancsok és tanácsok szembeállítását.

1.4. Az 1994-es szinódus és a Vita consecrata szinódus utáni apostoli buzdítás

Az 1994-es szinóduson előkerült a fentebb jelzett összes szempont a maga eltérő teológiai értelmezéseivel együtt anélkül, hogy a radikális szembeállítást ke-

---

³⁰ BRUNO SECONDIN: La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive, i. m., 33.

resték volna.³¹ A szinódus nyitva hagyta a megszentelt élet lényegének és identitásának kérdését, csupán felidézte, amit a II. Vatikáni Zsinat, a kánonjog, a Katolikus Egyház Katekizmusa és a szinódusi munkadokumentum mondott. A végső javaslatokban elhangzik, hogy „a hívők keresztségi konsekrációja radikálisabb választ nyer abban a Krisztus-követésben, amely az evangéliumi tanácsokat egy sajátos szent köteléssel veszi magára”,³² továbbá megfogalmazódik az igény, hogy tanulmányozzák a különbségeket és a viszonyt a két konsekráció között, és hogy „a kutatás terjedjen ki azoknak a lényeges elemeknek a pontos vizsgálatára, amelyek az egyházban a szerzetesi élet identitását, természetét és szerepét alkotják”.³³

A zsinat utáni apostoli buzdítás 1996. március 25-én látott napvilágot. Egyes témákban, amelyeket a szinódus nyitva hagyott, a buzdítás eldönti a továbbhaladás irányát. Alapvető fontosságú a döntés (önmagában is és a most tárgyalt téma miatt is), hogy fő értelmezési kategóriaként éppen a konsekráció szerepeljen. Mindezt az életforma hármas szemléletében bontja ki a buzdítás a kommunió és a misszió mellett.

Ebben a „Krisztus-formájú egzisztenciában” a keresztségi konsekráció sajátos hivatás alapján eljut egy radikális Krisztus-követésre „az evangéliumi tanácsok vállalásával, melyek közül az első és a lényeges a mennyek országáért vállalt tisztaság szent köteléke”.³⁴

Tekintve Krisztus konsekrációját és Mária példáját, II. János Pál azt mondja, hogy „az Egyház hagyományában a szerzetesi fogadalmat a keresztségi Istennek szenteltség sajátos és egyedülálló elmélyítésének (*explicatio*) tekintették, mert a keresztség által már megkezdett bensőséges Krisztus-kapcsolat az evangéliumi tanácsok vállalásával tökéletesebben kifejezett és megvalósított Krisztus-hasonlóság ajándékában bontakozik ki”.³⁵ Ez lényegében azt a taní-

---

³¹ Sokat írtak a szinódusról és az azt követő apostoli buzdításról. A bibliográfia állását lásd GIAN FRANCO POLI, *Vita consecrata* 31 (1995) 3–51; 196–200; 276; 397–398; 644–645. A buzdítást részletesen bemutatja JOSÉ ROVIRA: *L'Esortazione apostolica post-sinodale „Vita consecrata”. Per una lettura contestualizzata*, [ad usum auditorum], Istituto Claretianum, Roma, 2001.

³² IX Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi: *Propositiones*, 3, *Il Regno Documenti* 39 (1994) 663. Bár a *propositiones* titkosak voltak, néhány sajtóorgánum mégis elterjesztette azokat.

³³ Uo., 664.

³⁴ „per consiliorum evangelicorum susceptionem quorum primum necessariumque est castitatis propter Regnum Caelorum sacrum vinculum”, VC 14.

³⁵ VC 30.

tást viszi tovább, amely a zsinattól kezdve fejlődött ki. Ezt a konszekrációt azonban „továbbinak” (*ulterior*) nevezi, mert nem szükséges következménye a keresztségnek. Jóllehet minden megkeresztelt embernek élnie kell az evangéliumi tanácsok lelkiületét, a keresztséghez „önmagában és természete szerint nem kapcsolódik a cölibátusra vagy a szüzességre szóló meghívás, sem a javak birtoklásáról való lemondás, sem az előjáró iránti engedelmesség az evangéliumi tanácsok sajátos módján.”³⁶

A szerzetesi hivatás a Lélek sajátos ajándékát tételezi fel, ezért elmondható, hogy „az evangéliumi tanácsok fogadalommal történő vállalása a bérmálás szentségi kegyelmének is kibontakozása, de ez fölülmúlja a krizmával való megszenteltség rendes igényeit”.³⁷ Ebben a konszekrációban az egyházi rend szentsége is különleges termékenységet talál.

A *Vita consecrata* továbbá kimondja, hogy „az Egyházban mindenki részeseül a keresztség vagy a bérmálás konszekrációjában, de a fölszentelt szolgálati hivatal és az Istennek szentelt élet különböző meghívásokat és a küldetésnek megfelelő sajátos konszekrációt tételez föl”.³⁸ Ezt a sajátos további konszekrációt sokféle formában meg lehet valósítani (ilyen forma az *ordo virginum*, a monasztikus élet, a szerzetesrendek és kongregációk, a világi intézmények és az evangéliumi élet új formái).

II. János Pál apostoli buzdítása a reflexiós folyamat csúcspontját jelentette, az a döntése pedig, hogy ezt az életformát a konszekráció szempontjából értelmezze, a szóhasználatban is meghonosodott. Mint utaltunk rá, kevés kivételtől eltekintve a „szerzetesi élet” kifejezést felváltotta a „megszentelt élet” kifejezés. Erről viszont ma is azt mondhatjuk, amit Bruno Secondin még a *Vita consecrata* megjelenése előtt fejtett ki: „Könnyen előfordulhat, hogy a *vita consecrata* fogalma elcsúszik majd a *vita religiosa* tipológiája felé, mert ismét ez lesz viszonyítás alapja, az *analogatus princeps*”.³⁹ Másként fogalmazva: csupán kicseréltük a traktátusok címét és a szervezeti egységek nevét.

---

³⁶ Uo.

³⁷ Uo.

³⁸ VC 31.

³⁹ BRUNO SECONDIN: La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive, i. m., 35.

2. TEOLÓGIAI SZEMPONTOK A SZERZETESI KONSZEKRÁCIÓT ILLETŐEN

A tanítóhivatali megnyilatkozások fentebb címszavakban jelzett folyamata fejlődést vetít elénk a szerzetesi konszekráció felfogásáról, ugyanakkor nyitva maradó kérdéseket és vitapontokat is mutat. Az ezzel együtt kibontakozó teológiai reflexió – amely olykor a tanítóhivatali megnyilatkozások pusztá kommentárja – eltérő álláspontokat foglalt el, és ezek között minden megtalálható a feltétlen lelkesedéstől a nyílt szembenállásig.

Severino María Alonso szerint „1964. május 23-át történelmi dátumnak tekinthetjük a szerzetesi élet teológia megértése szempontjából”.⁴⁰ VI. Pál pápa aznap tartott beszédet Rómában élő szerzeteseknek: „Ebből következik, hogy az evangéliumi tanácsokra tett fogadalom hozzáadódik ahhoz a konszekrációhoz, amely a keresztség sajátja. Ez ugyanis egy sajátos konszekráció, amely beteljesíti az előzőt, amennyiben ezáltal Krisztus követője egészen Istennek szenteli és kötelezi el magát, egész életét az ő egyedüli szolgálatává alakítva.”⁴¹

A színódus előestéjén viszont Giuseppe Dossetti arról beszélt, hogy „a *De vita consecrata* cím nem megfelelő annak kifejezésére, amiről az előttünk álló püspöki színódus szólni fog: a „megszentelt élet” a megkeresztelt ember koherens élete, és ezzel nem jelölhetünk semmilyen külön valóságot a keresztséghez képest”.⁴²

Ami egyikük számára egy nagy előrelépés, sőt, igazi korszakváltás a szerzetesi élet teológiai elmélyítésében, az a másik szemében egy teljesen alkalmatlan kategória a tartalom kifejtésére. A konszekrációt illető teológiai állásfoglalások megszámlálhatatlanok és egymásnak is ellentmondóak. Az egyes gondolatok elfogadása bizonyos mértékig mindig önkényes marad. Előadásunk tárgyát szem előtt tartva most inkább áttekintjük a főbb irányokat. Amikor így te-

---

⁴⁰ SEVERINO M. ALONSO: Consacrazione. 2. Riflessione teologica, in ANGEL APARICIO ROGRÍGUEZ – JOAN MARIA CANALS CASAS (a cura di): *Dizionario teologico della vita consecrata*, Ancora, Milano, 1994, 460. Eredeti kiadás: Publicaciones Claretianas, Madrid, 1989.

⁴¹ “Ita fit, ut professio votorum evangelicorum adiungatur consecrationi, quae propria est baptismatis, et hanc, quasi quaedam consecratio peculiaris, compleat, eo quod Christifidelis se Deo penitus committit ac devovet, totam vitam suam efficiens eius unius famulatum.” PAOLO VI: Ai capitolari di ordini e congregazioni religiose, in uő: *Insegnamenti*. II. 1964, Tipografia poliglotta vaticana, Città del Vaticano, 1965, 347.

⁴² GIUSEPPE DOSSETTI: Identità pancristiana del monachesimo e sue valenze ecumeniche (1994), in uő.: *La parola e il silenzio. Discorsi e scritti 1986–1995*, Il Mulino, Bologna, 1997, 313.

szünk, abból indulunk ki, hogy a megszentelt életről nem egyetlen teológia áll előttünk, hanem a teológiák egész csoportja, amelyek eltérőek az értelmezési szempontok szerint, a kiindulásként szolgáló életforma szerint, valamint a kidolgozásuk kulturális és egyházi kontextusa szerint.⁴³ Az egyes felvetéseket három nagy csoportba sorolhatjuk.

2.1. Zavar és ellenállás a konszekráció gondolatával szemben

Mint már jeleztük, a *Vita consecrata* megjelenése előtt és után sem hiányoztak a kevésbé lelkes, hogy ne mondjuk, nyíltan kritikus hangok azzal szemben, hogy a szerzetesi életre a konszekráció fogalmát alkalmazzuk, főleg annak aktív értelmében, vagyis hogy a szerzetes Istennek szenteli magát. A szinódus előkészítő szakaszában Bruno Secondin nem csinált titkot álláspontjából:

„A fogalmiság szintjén meg kell mondanunk, hogy ez – vagyis a konszekráció, megszentelt élet, megszentelt állapot, Istennek szenteltség és származékaik – teljes uralomra tettek szert. [...] Az új fogalmiságnak (új vagy újító a hagyományhoz képest általában, néhány kivételtől eltekintve) ez a mindent átható »repciója« nem menthet fel attól, hogy nagyon éberek legyünk az értelmezése során.»⁴⁴

---

⁴³ A teológiai sokféleségről bőszéges az irodalom. Vö. ANNELIESE HERZIG: „*Ordens-Christen*”. *Theologie des Ordensleben in der Zeit nach dem Zweiten Vatikanischen Konzil*, Echter, Würzburg, 1991. CAMILO MACCISE: *Fondamento e sviluppo della teologia della vita consacrata apostolica: acquisizioni e problemi*, Relazione al seminario teologico UISD-USG, 2011. 2. 7–12. MARIO MIDALI: La teologia della vita consacrata dal Vaticano II ad oggi, *Vita Consacrata* 28 (1992) 312–327. JOSÉ ROVIRA: La teologia della vita consacrata dal Vaticano II a oggi, *Vita Consacrata* 36 (2000) 4–12. BRUNO SECONDIN: Prospettive attuali della teologia della vita consacrata, *Vita Consacrata* 28 (1992) 522–531. Uő: Situazione attuale della teologia della vita consacrata, *Notiziario CISM* 22 (1992) 267–299. Uő: La théologie de la vie consacrée, *Vie Consacrée* 66 (1994) 225–270. Uő: Teologia della vita consacrata. Temi e problemi degli ultimi 25 anni, *Consacrazione e Servizio* 53/1 (2004) 10–23. Uő: Evoluzione della teologia della vita consacrata dal Concilio Vaticano II ad oggi (http://www.paoline.org/pls/paoline/v3_s2ew_consultazione.mostra_pagina?id_pagina=8998 [2015. 03. 25.]. A Claretianum intézet egy szimpóziumot szentelt ennek a témának: *Teologia e teologie della Vita Consacrata. Simposio, 13–14 Maggio 2015*, Supplemento a *Claretianum ITVC*, n.s. 7 tomo 56 (2016).

⁴⁴ BRUNO SECONDIN: La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive, i. m., 35–36.

Ha egyfelől ezáltal túlléptünk az életforma pusztán aszketikai és funkcionális szemléletén, akkor másfelől „még mindig problematikus és zavaró, hogy az új és inspiráló kifejtések mellett megmaradnak, sőt a közvéleményben meghatározóak az olyan elemek, mint »elkülönülés«, »szakralitás«, »kívülálló«, »elitizmus«, és szó van »fenntartott útsávokról«, »speciális csapatokról«, »látható szentségről« stb.”⁴⁵

Az e nézetet követők leginkább azért aggódnak, hogy a II. Vatikáni Zsinat által elért nagy vívmányok ne vesszenek el: az életszentségre szóló egyetemes meghívás, a minden hívőtől megkívánt radikális Krisztus-követés, a karizmák sokfélesége, az egyházi kommunió. Ezek az aggodalmak később is jelen vannak, amikor hangsúlyozzák a pneumatológiai dimenzó központi szerepét, a prófétai tanúságtétel és a közösségi élet fontosságát, valamint azt, hogy a karizmat meg kell osztani a világiakkal.⁴⁶

Sokkal markánsabb a monasztikus világ elhúzódása a témától. A monasztikus publikációk szinte nem is beszélnek róla, és ahol beszélnek, ott bírálják. A monasztikus szerzetesek „nem akarnak, és nem is képzelik, hogy tudnának más célt hozzáadni az egyetlen alapvető célhoz, ahhoz, hogy egyszerűen és teljességében éljék az evangéliumot.”⁴⁷

2.2. Az evangéliumi tanácsok által létrejövő szerzetesi konszekráció

Az említett fenntartások és kritikák mellett sok szerző viszont kedvezően fogadta, sőt lelkesedett a szerzetesi konszekráció központi gondolatáért. Alig palástolt polemikus hangvétellel írta Arnaldo Pigna azokról, akik a fogalommal szemben kétségeiknek adtak hangot, hogy azért „képtelenek megérteni”, mert „teljességgel elutasítják, hogy az egyházban az életállapotok között bármilyen fokozat létezessen”.⁴⁸

A II. János Pál pápa által kijelölt irányvonal azoknak a pozícióját erősítette meg, akik a konszekrációban látták a központi értelmező kategóriát a szerzetesi életformához. Röviden nézzünk végig néhány 1996 utáni publikációt, hogy

---

⁴⁵ Uo. 36.

⁴⁶ Vö. uő: *Abitare gli orizzanti. Simboli modelli e sfide della vita consacrata*, Paoline, Milano, 2002.

⁴⁷ GIUSEPPE DOSSETTI: *Identità pancristiana del monachesimo e sue valenze ecumeniche* (1994), in uő: *La parola e il silenzio. Discorsi e scritti 1986–1995*, Il Mulino, Bologna, 1997, 320. Hasonló állásponton van, mint köztudott, Enzo Bianchi is: *Non siamo migliori degli altri*, Qiqajon, Magnano, 2002.

⁴⁸ AMALDO PIGNA: *Sulla teologia della consacrazione*, *Vita consacrata* 31 (1995) 526.

kiemeljük a különféle hangsúlyokat. Severino María Alonso, aki, mint láttuk, lelkes támogatója ennek az irányynak, 1998-ban újra kiadja könyvét, amelyben ezt a nézetét kifejti. A szerzetesi konsekráció beilleszkedik a keresztségi konsekrációba: „Ahhoz képest nem valami marginális dolog, és attól nem is független”.⁴⁹ A spanyol teológus számára a szerzetes „az abszolút radikalitás és állandó konfliktus állapotában van nemcsak a »világi« értékekkel, hanem az emberi élet sok pozitív értékével és követelményével is, hogy kizárólag Isten Országának szentelje magát”.⁵⁰ Ebben a gondolati keretben, amely lényegében a tomista tanításra vezethető vissza, a konsekráció magában az evangéliumi tanácsokra tett fogadalomban áll. A szerzetes olyan keresztény, aki a tanácsok megtartása által szenteli magát Istennek. Bár minden keresztény Istennek szentelődik a keresztségben, a szerzetesi konsekráció „feltételezi és megvalósítja a totális, abszolút és közvetlen odaadást Istennek a szeretetben. Ettől a pillanattól fogva a szerzetes egész lényének és életének az értelme és pecsétje a közvetlen Istenhez tartozás.”⁵¹

Ezzel – a hagyományhoz erősen kötődő – nézettel párhuzamosan, amelyben a konsekráció lényegében a szerzetesi fogadalom egy új neve, vannak más nézetek is, amelyek eltérő irányokat követnek, vagy legalábbis új nyelvezetre törekszenek. Gabino Uríbarri szerint „a szerzetesi konsekráció sajátos jellege abban gyökerezik, hogy hitünknek, megvallott monoteizmusunknak egy eleven és gyökeres tapasztalata. A szerzetesi konsekráció egy eleven hitvallás a szeretetben. Olyan hitvallás, amely mintegy testet ölt.”⁵² A szerzetesi konsekráció értéke ezért elsősorban teológiai, és a megszentelt élet specifikuma az, hogy úgy jelenik meg, mint „jel, amely az egyházban jelenvalóvá teszi, mindenkit emlékeztetve minden gond között, hogy Istené az elsőség.”⁵³

Laurent Boisvert a szerzetesi fogadalmak tárgyalását azzal vezeti be, hogy a konsekrációt úgy fejt ki, mint „egy hívő életének összpontosítását Istenben és az ő Országában”.⁵⁴ A kanadai ferences felteszi a kérdést, hogy ki a konsekráció szerzője, és a *Vita consecrata* alapján úgy válaszol, hogy a keresztségi

---

⁴⁹ SEVERINO M. ALONSO: *La vida consagrada. Síntesis teológica*, Publicaciones Claretianas, Madrid, 1998¹¹, 243.

⁵⁰ Uo. 244.

⁵¹ Uo. 256.

⁵² GABINO URÍBARRI BILBAO: *Portar las marcas de Jesús. Teología y espiritualidad de la vida consagrada*, Desclée De Brouwer, Bilbao, 2001, 325.

⁵³ Uo. 326.

⁵⁴ LAURENT BOISVERT: *Vivere la differenza. Senso e contenuto dei voti religiosi*, EDB, Bologna, 2004, 15. (Az eredeti kiadása: Montreal, 2002).

és bérnálási konsekrációtól eltérően, ahol Isten cselekszik, itt az egyház „befogadja azoknak a személyeknek a konsekrációját, akik Istennek és Országának ügyének szentelik magukat”.⁵⁵ Megmarad persze Isten abszolút elsősége, mert ő a hivatás szerzője, a szerzetesi konsekráció azonban alapvetően az evangéliumi tanácsokra tett fogadalomban áll.

Végül utalunk arra a „kurzusra”, amelyet Pier Giordano Cabra tett közzé. Ebben az összegzésben a szerző világosan kimondja: „A szerzetesi konsekráció új és különleges a keresztségihez képest annál az egyszerű oknál fogva, hogy a keresztség nem úgy bontakozik ki a szüzességben, mintha annak természetes virága volna.”⁵⁶ A szerző nem a konsekráció különböző fokozatairól beszél, de mindenképpen olyan dologról, ami hozzáadódik a keresztséghez: „Azok között, akik a keresztségi konsekrációban részesültek, az Atya kizárólagosan fenntart magának egyeseket, akiket Fiának különleges követésébe helyez, hogy küldetést hajtsanak végre egy meghatározott karizmatikus életertvben”.⁵⁷

Bár változó hangsúlyokkal, de mindegyik szerzőnél úgy jelenik meg a konsekráció, mint elsősorban a keresztyén ember cselekedete, aki az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal Istennek adja át egész életét. Egyes szerzők, ahogy láttuk Pier Giordano Cabra esetében, úgy fogalmazzak, hogy a fogadalom erejéből Isten önmagának szenteli az illető keresztyént, de az eredmény itt sem tűnik nagyon másnak, mint az előzőeknél. Így nézve a konsekráció Istennek való önátadás, önmagunk rábízása, amint az megjelenik a II. Vatikáni Zsinat néhány szöveghelyén is, ahogy a *vita consecrata* kifejezés szinte behelyettesíthető ezzel: *vita Deo dicata*.⁵⁸ Ez a hívő ember tettét helyezi a közép-pontba. Ezt a szemléletet kifejezetten támogatja néhány angol nyelvű – főleg észak-amerikai – szerző. Sandra Schneiders írja:

„A fogadalom által kifejezett, életre szóló döntés egy olyan elkötelezettség (*commitment*), hogy Jézus Krisztust egészen, abszolút módon és örökre szeressük, és ez a szeretetünk (amely természetesen minden megkeresztelt ember hivatása) testet öltjön a teljes és kizárólagos önátadásban, ami a megszentelt cölibátus (ez viszont már nem minden megkeresztelt ember hivatása)”.⁵⁹

---

⁵⁵ Uo. 22.

⁵⁶ PIER GIORDANO CABRA: *Breve corso sulla vita consecrata*, Queriniana, Brescia, 2004, 139.

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ Vö. PC 1.

⁵⁹ SANDRA M. SCHNEIDERS: *Selling All. Commitment, Consecrated Celibacy, and Community in Catholic Religious Life*, Paulist Press, New York – Mahvah, 2001, 81.

Eredeti utat járt be Hans Urs von Balthasar gondolkodása, akinél a kiindulópont a Jézus Társaságában szerzett személyes tapasztalata, de még inkább az Adrienne von Speyrrel való találkozása és a világi intézményért végzett munkája.⁶⁰ A nagy teológus számára a megszentelt élet a tanácsok életállapota (*Rätestand*). Mint ismeretes, őt különösen is foglalkoztatta az életállapotok egymáshoz való viszonya. Gondolkodása szerint minősített meghívás hangzik el, amely arra hív, hogy ne csak a világtól szakadjunk el (keresztény hivatás), hanem az egyházon belüli világtól is. Ez alapoz meg egyfajta kiválasztottsági állapotot (*Erwählungsstand*), amelyben összekapcsolódik a papság és a szerzetesség:

„A papságra mint az egyházban lévő objektív szolgálatra való kiválasztás és a tanácsok életállapotára való kiválasztás, amely szubjektív életforma Krisztus követésében, ugyanannak az egyetlen egyházi kiválasztottsági állapotnak a kifejeződései.”⁶¹

Balthasar gondolata nyomán Paolo Martinelli a megszentelt életnek elismer „egy különleges állapotot az egyetemes keresztény állapottal szemben” azzal a feladattal, hogy „formálisan is jelezze a Krisztushoz való ragaszkodásra szóló készséget, amelyre minden embernek minden földrészén és kultúrában törekednie kell.”⁶²

Bár a szóhasználat eltér, mégis ez tűnik annak a tartalomnak, amelyet a többi szerző az új és különleges konszekrációnak tulajdonít.

---

⁶⁰ Vö. PAOLO MARTINELLI: I consigli evangelici e la vita consacrata nella riflessione di Hans Urs von Balthasar, *Annales Theologici* 30 (2016) 119–140. Az alapos tanulmány teljes szintézist nyújt a baseli teológus gondolkodásának fejlődéséről.

⁶¹ HANS URS VON BALTHASAR: *Gli stati di vita del cristiano*, Jaca Book, Milano, 1996², 231. „Die Erwählung zum Priestertum als einem objektiven Amt in der Kirche und die Erwählung zum Rätestand als einer subjektiven Lebensform der Nachfolge Christi sind beides Ausprägungen des einen kirchlichen Erwählungsstandes” (uő: *Christlicher Stand*, Johannes Verlag, Einsiedeln, 1977, 216). Paolo Martinelli hangsúlyozza: „Balthasar eljárás módja feltételezi, hogy mindvégig elismerjük a »preferencia« módszerét Krisztus cselekvésében: vagyis elismerjük, hogy egyesek sajátos követésre kapnak meghívást, ahogy az evangéliumban is, de annak a meghívásnak a függvényében, amely mindenkinek szól a szeretet tökéletességére (PAOLO MARTINELLI: I consigli evangelici e la vita consacrata nella riflessione di Hans Urs von Balthasar, *Annales Theologici* 30 (2016) 134).

⁶² PAOLO MARTINELLI: *Vocazione e stati di vita del cristiano. Riflessioni sistematiche in dialogo con Hans Urs von Balthasar*, Edizioni Collegio San Lorenzo da Brindisi, Róma, 2001, 315.

2.3. A konsekráció mint a Szentlélek általi fölkenés

Elmondható, hogy a tanítóhivatali szóhasználat a szerzetesi konsekráció esetében előnyben részesíti az olyan kifejezéseket, mint a *consecrare* és a *consecratio*, amelyek a szakralitás szemantikai terébe lépnek be, az olyan kifejezésekkel szemben, amelyek újszövetségi szavakra utalnak: *khrió* (felken) és *hagiadzó* (megszentel). Van azonban olyan reflexió is a megszentelt életről, amely azt emeli ki, hogy itt a Szentlélek felken valakit egy küldetésre, nem tagadva ezzel a szerzetes igyekezetének jelentőségét sem. Ezt a szemléletmódot főleg a latin-amerikai teológiában művelték, és magáévá tette a szerzetesek ottani földrész-szintű konferenciája, a CLAR is. A megalapozás úgy szól, hogy a szerzetesi élet teljes Istenhez tartozást jelent, de az, hogy öneki van valaki „lefoglalva”, nem jelenti, hogy öneki bárkire is szüksége volna a maga számára: „Amikor egyeseket lefoglal magának és magának szentel, az azért történik, hogy azután ismét elküldje őket a világba mélyebb kötődéssel, isteni küldetéssel.”⁶³ A konsekráció szabaddá tesz Isten ügyének. Szerzője Isten, ő hív és ő küld: „Krisztusban a konsekráció és a küldetés ugyanaz a valóság [...]. A szerzetest illetően is, akinek apostoli hivatása van, azt kell mondanunk, hogy a konsekráció és a küldetés ugyanaz a valóság.”⁶⁴

Más egyházi és kulturális hátterű teológusok is hasonló irányban haladnak. Látható ez akár egészen kifejezett módon, akár a kiemelt témák alapján. Timothy Radcliffe még mint domonkos rendfőnök írta rendjének a szerzetesi fogadalmakról szoros összefüggésben a konsekrációval:

„Szent Tamás azt mondta, hogy a fogadalmak célja a *caritas*, a szeretet, amely magának Istennek az élete. A fogadalmak akkor érik el a céljukat, ha általuk növekszik valaki a szeretetben, hogy mi is hitelesen szólhassunk Istenről, aki a szeretet.”⁶⁵

---

⁶³ CLAR: *Hacia una vida religiosa latinoamericana. Selección de textos teológicos*, Centro de Estudios y Publicaciones, Lima, 1984, 255. A szöveg válogatás a konferencia és a teológiai bizottság különféle kiadványaiból. A jelen szöveg eredeti lelőhelye: CLAR: *La vida según el Espíritu en las comunidades religiosas de América Latina*, Segredariado CLAR, Bogotá, 1973. A dokumentum a Latin-Amerikában élő szerzetesi közösségekkel végzett széleskörű konzultáció gyümölcse.

⁶⁴ CLAR: *Hacia una vida religiosa latinoamericana. Selección de textos teológicos*, i. m., 280–281. Az idézet eredeti lelőhelye: CARLOS PALMES: *Teología bautismal y vida religiosa*, Segredariado CLAR, Bogotá, 1974.

⁶⁵ TIMOTHY RADCLIFFE: *Consagrar la vida a la Misión*, *Confer* 36 (1997) 329.

Hasonló nézetet találunk egy újabb írásban Benjamin Sombel Sarr szenegáli domonkosnál:

„A konszekráció a maga forrását Isten hívásában és az ember válaszában találja meg. Itt egy intim kapcsolat jön létre Isten és ember között [...] Konszekrációban részesülni annyi, mint meghívást kapni és felszentelődni a világ üdvösségéért.”⁶⁶

Bár a konszekráció nem közvetlenül úgy jelenik meg, mint küldetés, mégis mindig a küldetésre irányul.

A konszekráció mint fölkenetés a teológiai alapját abban találja meg, hogy Krisztus messiási fölkenést kap az Atyától, ami minden keresztény konszekráció vonatkoztatási pontja.⁶⁷ Ebben a szemléletben, amelynek világos bibliai alapja van (vö. Lk 4,16), a konszekráció értelmezése megnyílik a pneumatológiai dimenzió felé, mert a Lélektől ereszkedik ránk, valamint a trinitárius dimenzió felé, mert az Atya irgalmas arcát hivatott kinyilvánítani.⁶⁸

Itt azonban ki kell emelnünk (éppen annak jegyében, hogy a konszekrációt a Lélek általi fölkenésnek tekintjük, a teológiai hagyomány fényében is⁶⁹): nehez úgy beszélni a konszekrációról, hogy az különbözzék magának a Léleknek a keresztségben kapott ajándékától. Ez a körülmény problematikussá teszi az „új és különleges” konszekrációt a többi keresztény konszekrációjához képest.

Ezen a ponton új távlatot nyit José Cristo Rey García Paredes megállapítása, aki a Lélek fölkenését, amely a Krisztus-követésre és a küldetésre szól, úgy értelmezi, mint epiklézist. A szerzetesi életforma ezt a karizmatikus ajándékot hagyományosan az evangéliumi tanácsok köré építi. Ezt azonban nem tekinthetjük úgy, mint az egyetlen konszekrációt vagy fölkenést: „A keresztény egzisztencia minden formáját segíti egy különleges részvétel Jézusnak a Lélek által való fölkenetésében”.⁷⁰

---

⁶⁶ BENJAMIN SOMBEL SARR: *Théologie de la vite consacrée. Questions d'inculturation*, L'Harmattan, Paris, 2014, 69.

⁶⁷ Vö. BRUNO SECONDIN: *La consacrazione. Frequenza-significati-prospettive*, i. m., 16–17.

⁶⁸ Vö. BRUNO MAGGIONI: *Alle radici della sequela*, Andora, Milano, 2010, 9–19.

⁶⁹ Vö. LUIS FRANCISCO LADARIA: *Jesús y el Espíritu: la unción*, Monte Carmelo, Burgos, 2013.

⁷⁰ JOSÉ C. REY GARCÍA PAREDES: *Teología della vita religiosa*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 2004, 354. Az ő teológiájában a szerzetesi élet központi értelmező kategóriája a küldetés (misszió), helyesebben a részvétel a Szentlélek küldetésében. Vö. uő: *Cómplices del Espíritu. El nuevo paradigma de la Misión*, Publicaciones Claretianas, Madrid, 2014.

Így értve a konszekráció vagy a szerzetesi fölkenetés új és különleges, amennyiben „specifikumot ad” semmit hozzá nem téve az egyetlen keresztségi konszekrációhoz. Ennek alapján úgy kell elismernünk minden igazi keresztyén hivatást, mint részvételt a Lélek új és különleges epiklézisében.

ZÁRSZÓ

Lezárva ezt az összefoglaló kifejtést, amely hosszúra nyúlt, elmondhatjuk, hogy a teológiai reflexió a szerzetesi konszekráció kérdésében sokféle formában fejlődött, de alapvetően két irányt követett. Egyrészt hangsúlyozta azt a konszekrációt, amely a keresztyén cselekedete az evangéliumi tanácsokra tett fogadalomban, másrészt kiemelte a Lélek általi fölkenetést, amely arra képesít, hogy a küldetésben feltárjuk Isten arcát. Az első nézet a „megszentelt személy” cselekedetét állítja a középpontba, a második pedig a „megszentelőét”, de nem tagadható, hogy mindkettő jelen van. Amikor valaki a fogadalmak által megvalósuló konszekrációt hangsúlyozza, akkor is el kell ismerni Isten szerepét, mert a meghívás tőle való. Amikor viszont a Lélek általi fölkenést nézzük, akkor sem tagadható, hogy szükség van a válaszra az ember részéről.

Az előbbi nézőpontban a konszekráció azért mondható újnak és különlegesnek, mert nem fakad szükségszerűen a keresztségből, ha viszont a fölkenést helyezzük a középpontba, akkor nehéz újdonságot találnunk a keresztséghez képest, hacsak nem mint epiklézist tekintjük, amely különleges megnyilvánulást biztosít a Szentléleknek. Ebben az esetben minden keresztyén hivatást úgy kell tekintenünk, mint sajátos fölkenést mindenki javára.⁷¹

Nyilvánvalónak tűnik, hogy a szerzetesi konszekrációt illetően sok reflexió mélyén (vagy akár kimondva is) ott működik az aggodalom, hogy találjanak egy olyan elemet, amely ezt a hivatást „megkülönbözteti” az egyházban. Ennek a megközelítésnek a határa, úgy tűnik, sokszor az, amikor meg akarjuk különböztetni az „egyetemes keresztyén” állapottól, amelyet úgy tekintenek, mint a keresztyének „közös” állapotát. Ebben a távlatban a szerzetesi konszekráció szükségképpen úgy áll elénk, mint egy felsőbbrendű életállapot, bármennyire

---

⁷¹ Bár a dokumentumnak nem az a célja, hogy a konszekrációról folytasson reflexiót, úgy tűnik, hogy a *Iuvenescit Ecclesia* levél ilyen irányba viszi a reflexiót, amikor karizmatikus ajándékokról beszél a keresztyén életállapotok vonatkozásában, és a megszentelt életet úgy mutatja be, mint amelyben emblematis módon fejeződik ki „egy karizmatikus ajándék hozzájárulása a keresztségi papsághoz és a szolgálati papsághoz” (22c.).

is az ellenkezőjét akarják sokan állítani. Ezen a ponton oszthatjuk azok aggodalmát, akik nem szeretnék, ha elvesznének a II. Vatikáni Zsinat által elért eredmények az életszentségre szóló egyetemes meghívást illetően.⁷² Más a helyzet, amikor valaki meg akarja határozni azok állapotát, akik fogadalmat tesznek az „evangéliumi tanácsokra”, a keresztény élet más formáihoz képest. Minden életformáról elmondható, hogy a Lélek ajándékának címzettje, egy meghatározott meghívásra adott válasz, Krisztus egy jellegzetes vonását nyilvánítja ki, és részt vesz a küldetésben a világ javára.

Ahogy minden tanítóhivatali dokumentum és minden teológiai irányzat ki mondja – és ez nem is lehet másképp –, a szerzetesi konszekrációt a keresztiséggel való szoros összefüggésben kell értelmezni. A kérdés az, hogy ennek a központi helynek adunk-e igazi tartalmat. Úgy gondoljuk, hogy ragaszkodni kell azokhoz az alapelvekhez, amelyekre 1988-ban emlékeztetett minket II. János Pál pápa, amikor az evangéliumi tanácsokra tett fogadalomban megvalósuló konszekrációról úgy beszélt, mint amiben „szervesen kibontakozik” a kezdet, vagyis a keresztiség, és azt mondta, hogy minden hivatás részesül Krisztus konszekrációjában vagy megszentelődésében. Ezeket az alapelveket fontos emlékeztetben tartani, hogy elkerüljük a meddő és veszélyes kitérőket.

(Várnai Jakab OFM fordítása)

---

⁷² Karl Rahner szerint ez magával vonja a tökéletességre szóló egyetemes meghívást: „ebből következik, hogy a házasság azok számára, akik erre kaptak meghívást, nem csupán *megengedett*, hanem valóban hivatást jelent, pozitív, Istentől szándékolt tényezőt a nekik felkínált életszentségben. Következésképpen ki lehet és kell is mondanunk, hogy a házasság (és ezzel együtt általában minden életállapot „a világban”) a legtöbb keresztény ember számára a *legjobb* eszköz, amit Isten kínál számukra pozitív módon, hogy elérjék a tökéletességet, amelyet Ő elvár tőlük.” (KARL RAHNER: *Sui consigli evangelici*, in uő: *Nuovi saggi. II. Saggi di spiritualità*, Paoline, Roma, 1968, 524.). A tanulmány eredetileg még akkor jelent meg, amikor folyt a vita a *Lumen gentium* konstitúcióról: Über die evangelischen Räte, *Geist und Leben* 37 (1964) 17–37.